Poštnina plačana v gotovini

Leto XVII. Št. 23. V Ljubljani, 10. decembra 1930.

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za člane izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon štev. 3478.

Proti svobodi organiziranja.

Vse bolj in bolj jasno postaja, zakaj so beograjski delodajalci z g. Milanom Stanojevićem na čelu ustvarili žolti pokret. Pred vsem jim je ta pokret potreben, da z njegovo pomočjo rušijo delavske ustanove in s tem zmanjšajo odpor zoper delodajalske zahteve za revizijo naše socijalne zakonodaje. S tem se tudi pojasnjuje, zakaj so se žolti z vsemi sredstvi lotili obrekovanja in sramotitve delavskih zbornic, ki jih bodo seveda, mimogrede omenjeno, pripeljale pred sodišče.

Vzporedno s to akcijo protidelavskih ustanov v Jugoslaviji, nastopajo žolti tudi proti internacionalnim delavskim ustanovam, proti internacionalnim delavskim organizacijam in mednarodnemu biroju dela.

Internacionalne zveze, ki jih vzdržujejo naše svobodne delavske organizacije in tudi krščanske delavske organizacije s svojimi prijatelji v drugih državah, so prav koristne, dovoljene in potrebne že radi tega, ker obstoje internacionalne pravne ustanove, v katerih se delavci celega sveta in delodajalci celega sveta sestajajo in delajo kot celina. Ali žoltim je ravno to glavni cilj, da preko naših zakonitih državi in družbi potrebnih in zelo koristnih internacionalnih zvez, ubijajo ugled teh internacionalnih ustanov, posebno pa Mednarodnega biroja dela, ki je, radi njegove akcije proti delodajalskim zahtevam, postal delodajalcem oster trn v peti.

Sedaj se vrši še dalje razkritje kart. Sedaj prihaja odkrita akcija žoltih proti svobodi organiziranja delavstva in svobodnih strokovnih organizacij. Žolti list »Rad i trud« v svoji številki od 21. novembra piše, kako bo žolta centrala začela priprave, da organizira deputacijo h kralju. Ta deputacija naj bi zahtevala:

Da se jugoslovenski delavski sindikati (strokovne organizacije) uzakonijo kot pravne ustanove delavcev in nameščencev in na ta način delavski sindikati postanejo kot gospodarske in kulturno-prosvetne organizacije... itd....

Rečeno to s priprostim delavskim jezikom pomeni, da bi žolti radi,

da se njim in njihovemu na papirju obstoječemu »jugoslovenskemu delavskemu sindikatu« prizna monopol za organiziranje in zastopstvo vseh delavcev in nameščencev Jugoslavije,

kakor je to danes v fašistični Italiji.

V isti številki »Rad i trud« nas sprašujejo žolti, s kakšno pravico jim pravimo fašisti? Odgovor je docela priprost: oni zahtevajo monopol na strokovno organiziranje, ki obstoja izključno v fašistični Italiji in v Sovjetski Rusiji. Mi jih sicer ne moremo uvrščati med boljševike, ali služba delodajalcem, javno hvalisanje nemških fašistov in povdarjanje zahtev italijanskih fašistov jasno pričajo, po kakšnih vodah plavajo naši žolti.

In to je pravzaprav najpravilnejša pot za njihovo smrt.

Sicer je docela razumljivo, da kriče žolti, naj se jim da monopol za organiziranje delavcev. Zakaj brez sile od drugod se tipom, kakršni so ti žolti, ne bi nikdar posrečilo, da bi ustvarili delavsko gibanje. Za to je potrebno, da se ljudje organizirajo sami iz čustva potrebe in prepričanja. Kdo si more predstavljati, da bi delavci šli za pokretom, kateremu je kum g. Milan Stojanović, vodja socijalno najreakcijonarnejših delodajalcev v državi: za pokretom, kateremu načelujejo znani komunistični odpadki Stojan Stanković in Voja Jankičević?! Ako delavce nikdo s palico ne požene v takšne organizacije, se ne bodo včlanili. In prav čudovita drznost je v teh žoltih, da stavijo odgovornim faktorjem v državi tako nemogočo zahtevo, zahtevo po ukinitvi svobode delavskega sindikalnega organiziranja.

V našem **zakonu o zaščiti delavcev** se jasno in glasno piše, **da imajo delavci in nameščenci pravico, da se svobodno organizirajo za zaščito svojih kulturnih in prosvetnih interesov.** Delodajalci so zahtevali omejitev te svobode in to, glejte, zahtevajo njihovi žolti zavezniki. No, dosedaj je mnogokrat od strani posameznih ministrov in od strani vlade kot celine bilo javno povedano, **da se bo spoštovala svoboda sindikalnega organiziranja.**

To se samoposebi razume že iz tega,

ker obstoje mednarodni dogovori, ki jih je naša država podpisala in s katerimi je garantirana svoboda delavskega strokovnega organiziranja.

To je predpisano v sami mirovni pogodbi v Versajlu; predpisano je v Ustavu dela, po katerem dela Mednarodni urad dela, in v celi vrsti konvencij, sklenjenih v Ženevi. **Pod vsemi temi mednarodnimi pogodbami je podpis naše države.** Samo popolni nevedneži, zaslepljeni z mržnjo do delavstva, se lahko drznejo staviti svoje zahteve,

da se vse te mednarodne obveze ne spoštuje in da se njim, ubogi ničevni grupici, da monopol na organiziranje,

in da samo oni smejo zastopati poldrugi milijon delavcev in nameščencev Jugoslavije.

Pričakujemo da bo, ako se pojavi taka sramotna zahteva pred katerimsibodi organom državne oblasti, ista z gnusom odbita.

Našim delavcem in nameščencem ni potreben nikak monopol, nego jim je potrebno, da se njihova pravica svobodnega organiziranja spoštuje.

Delavstvo je dosedaj svoje pravo znalo zaščititi in bo to znalo tudi v bodoče. O tem se bodo tudi žolti prav hitro prepričali.

Dr. Živko Topalović.

*

Sklep seje upravnega odbora Delav. zbornice za Dravsko banovino.

»Po diskuziji o nameri vodstva jugoslovenskih nacijonalnih radničkih sindikatov, da zaprosi v posebni avdijenci pri kralju za to, da se uzakonijo ti sindikati kot pravne ustanove delavcev in nameščencev, je ugotovil upravni odbor delavske zbornice, v katerem so zastopani pripadniki strokovnih organizacij **vseh** smeri, **soglasno,** da ima jugoslovansko delavstvo in nameščenstvo prisilne stanovske organizacije že v svojih delavskih zbornicah.

Upravni odbor delavske zbornice je mnenja, da morajo obstojati poleg delavskih zbornic še svobodne organizacije delavcev in nameščencev, v katerih prihaja **volja in iniciativnost delavstva** bolj do izraza, kakor v prisilnih organizacijah. **Svobodne strokovne organizacije morajo biti faktor, ki je poklican, voditi tudi same delavske zbornice** kot prisilne organizacije delavcev in nameščencev.

Načelo svobodnih stanovskih zastopstev je uzakonjeno tudi v zakonu o zaščiti delavcev, priznano v mnogobrojnih izjavah zastopnikov vlade in odgovarja tudi mednarodnim pogodbam, katere je podpisala tudi naša država.«

Sodrug! Prosim te, ne delaj čezurnega dela! Poglej, s čezurnim delom jemlješ brezposelnemu družinskemu očetu delo in zaslužek!

Cementna tovarna v Mojstrani je prenehala z obratovanjem. 140 delavcev z družinami vred je brez dela in zaslužka.

Novela zakona o zavarovanju delavcev se pripravlja. V ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja je izdelan načrt zakona o zavarovanju delavcev. Načrt je že tiskan in bo sedaj razposlan zbornicam in organizacijam, da povedo svoje mišljenje.

Stavka uslužbencev in delavcev tvrdke Julio Meinl d. d. je v polnem teku. Vzrok stavke je odpoved dosedanje kolektivne pogodbe in diference pri sklepanju nove kolektivne pogodbe. Stavka vse uslužbenstvo od najmlajše delavke do najvišjega uradnika po celi Jugoslaviji. Solidarnost je vzgledna in bo žela uspeh.

Stavke privatnih nameščencev zadnje čase so karakteristične; po stavki vseh nameščencev tovarne vagonov v Brodu na S. imajo stavke pri tvrdki Bothe i Ehrmann v Zagrebu ter sedaj pri Meinlu skupno podlago: Stremljenje delodajalcev — in to največjih — da likvidirajo posebne pravice, ki so si jih nameščenci pridobili prejšnja leta z organizirano in energično kolektivno borbo, kakor odpravnine, remuneracije, dopuste, pokojnine i. t. d. Iz tega je razvidno, da je glavno stremljenje velike industrije: znatno znižati te pridobitve. — Vsi, ki so mislili, da se bo zalet delodajalcev ustavil pri znižanju mezd industrijskim in obrtnim delavcem in pri plačah trgovskih uslužbencev, sedaj vidijo, da delodajalci te meje — ne poznajo.

Vsled tega bo moral tudi vsak privatni nameščenec sprevideti in spoznati edino pravilno konsekvenco: Da tudi on prekorači namišljene meje med seboj in drugimi.

Delavski žepni koledar za leto 1931 je še na razpolago. Kdor ga želi, naj se oglasi.

Zaupniki, ki so koledar že razprodali, naj vsaj do 20. decembra t. l. pošljejo izkupiček, da poravnamo še pred koncem leta naše obveznosti.

Uredništvo Del. žep. koledarja 1931.

Hišni posestniki se radujejo svoje zmage nad najemniki.

Zadovoljnost se jim smeji z lica.

Hišni posestniki Dravske banovine se v svojem glasilu »Moj dom« z dne 10. novembra 1930, št. 11-12, sami sebe občudujejo in bahajo, kako sijajne uspehe so dosegli s svojo organizacijo. Pomislite, tam na Španskem se je vršil VII. mednarodni kongres hišnih posestnikov letos meseca maja, na katerem so poveličevali uspehe organizacije hišnih posestnikov v Jugoslaviji.

Edino v Jugoslaviji so dosegli hišni posestniki popolno prostost zopetnega prostega razpolaganja s svojo imovino, to je, da lahko mečejo stranke iz hiše in jim zaračunajo najemnino, kolikor hočejo.

Pomembno je zlasti, da list prav izrecno pove, da so hišni posestniki tako svobodni, **da oddajo stanovanja svobodno in to za najemnine, ki večinoma daleč presegajo zlato pariteto.** Drugod se bodo morali še boriti, da bodo to dosegli.

To priznanje je velikega pomena, ker namigava na oderuštvo s stanovanji.

Nadalje priporoča ta čedni list uvedbo črnih list za stanovanjske najemnike. Vsak hišni posestnik naj sporoči organizaciji hišnih posestnikov vse potrebne podatke o najemnikih. To se pravi z drugimi besedami, hišni posestnik, ki je lahko bedak, človek s predsodki, naj ocenjuje najemnike in daje podatke za črno listo za organizacijo hišnih posestnikov. Toliko in toliko tisoč hišnih posestnikov naj bo posamezni sodnik nad najemniki, ki je lahko osebno neobjektiven iz kakršnihkoli razlogov.

Nadaljnje zasluge se tičejo davčnih in dokladnih olajšav.

Omeniti pa moramo ob tej priliki še eno dejstvo, ki karakterizira hišne posestnike. **Nekateri hišni posestniki imajo lepo navado, da zahtevajo od novega najemnika velikih investicij v stanovanje, ali pa mu ga ne dajo. Ti zahtevki dosegajo pogostoma po 2000 in tudi do 10.000 Din.** List »Moj dom« te pridobitve ne omenja, zaraditega ne vemo, ali tako naroča hišnim posestnikom njih organizacija ali pa so hišni posestniki sami tako pametni, da pobirajo najemnino nad zlato pariteto in zahtevajo še od strank, da jim z investicijami povečajo vrednost hiš.

Zdi se nam, da tu ni vse v redu. Nameščenske in delavske plače daleč pod zlato pariteto, stanovanjska najemnina pa večinoma daleč presega zlato pariteto.

V drugih razmerah bi imenovali to — verižništvo.

Dolgi delovni čas pomeni pri današnji tehniki za podjetnika strašno konkurenco.

Ko so se v času visoke gospodarske konjunkture amerikanski podjetniki izjavili za večje mezde in krajši delovni čas, kvitirajo evropski podjetniki ta pojav s tem, da pritiskajo delavstvo še huje, govoreč: Bogata Amerika si lahko dovoli takšno politiko; v Evropi so pa razmere drugačne in zato je parola ameriških podjetnikov za krajši delovni čas in večje mezde za stari svet neprimerna.

Danes je v Združenih državah istotako gospodarska kriza kakor v Evropi. Kljub temu pa se še danes dogaja, da se vrhovne vladne inštance in organizacije podjetij izjavljajo za skrajšanje delovnega časa. Tako se je v mesecu oktobru, ko je bila kriza na vrhuncu, izjavila organizacija podjetnikov svilene industrije, v kateri je včlanjenih 568 podjetij, naj se uvede 44 ur dela na teden in se tak teden s 5 dnevi označi **»kot edina pomoč« za odpravo nadprodukcije in brezposelnosti.** Pri sedanjih razmerah, ko se produkcija vsled tehničnih pripomočkov silno dviga, je dolgi delovni čas poguben in podjetnik vsled strašne konkurence ne more več izhajati, pa četudi se »mezde delavstva še tako znižajo«.

Brezposelnost je strašna nevarnost za podjetnike — govore amerikanski podjetniki. (I. B. G.)

Urednik žoltega lista obsojen zaradi obrekovanja.

V žoltem listu »Rad i trud« v Beogradu je izšel članek, ki je obrekoval centralnega tajnika delavskih zbornic dr. Živka Topalovića. Pri razpravi se je pokazalo, da kmet, ki je ta žaljivi članek podpisal, ne zna ne čitati ne pisati. Kmeta Živka Jakovljevića je sodišče oprostilo, obsodilo pa urednika na dva meseca zapora in 4000 Din globe. — Ljudje okoli tega lista se obračajo na podjetnike, da bi jim dajali denar in jim pomagali graditi organizacijo. Dobro znamenje je to, da tudi podjetniki in delodajalci smatrajo Stankovićevo organiziranje za neresen eksperiment.

Zabavno je, kako vodja žoltega lista objavlja moč in rast njegove »organizacije«, ki šteje skupno z »Jugoslovansko narodno zvezo« iz Slovenije in ostalimi nacijonalnimi organizacijami 40.000 članov. In to je bogme dovolj, da mora povsod in pri vsaki priliki »predstavljati« in reprezentirati vse jugoslovansko delavstvo.

Uporablja tisti črnogorski pregovor: »Nas in Rusov je 140 milijonov«.

»Radničke Novine« dodajajo k temu:

Spominja nas to hvalisanje na Čika Jovino:

»Možda b' i ja jahat' mog'o,
Jest — al' treba mnogo:
Treba konjic za jahanje,
Treba sedlo za sedlanje,
Treba stremen da se popnem,
I mamuze, da ga kopnem,
Treba kolan da ga stežem,
Treba uzda da zategnem —
Treba hteti, treba smeti,
Pa da vidiš kako s' leti!

Kam izginjajo dobički današnje industrije.

Pod tem naslovom prinaša interesantno notico strokovni list avstrijskih kovinarjev »Metallarbeiter«, katerega priobčujemo v prevodu:

V predvojnem času se je stekal dobiček industrije, v kolikor se ga ni vporabilo v podjetjih samih za opremo in popolnitev ter razširjenje istih, lastnikom v obliki dividend.

Dividende so pa dandanašnji čas postale nemoderne, ker se jih mora v njihovi resnični višini objavljati javno. To pa podžiga preveč poželjenje delavcev in nameščencev, kateri tem stvarem dandanes posvečajo veliko večjo pažnjo, kot je bil to slučaj v predvojnem času.

Vsled tega se dandanes prakticira z novimi metodami, da se zamore dobiček z manj vidno žlico posnemati. Veliki delničar dobi dandanes svoj delež v drugačnih oblikah, predvsem v obliki tantijem in odškodnin za od njega doprinešeno »delo« v upravnem svetu, sejnine itd. Banke si tudi znajo zavarovati vodstvo onih podjetij, katere so od njih odvisna s tem, ker jih zalagajo z denarjem.

Kar podjetje prejme v denarju, torej v gotovini, se vknjiži v kontu podjetja pri banki na tekočem računu kot vloga. Za take prebitke v tekočem računu podjetja se vknjižijo pri banki zelo nizke obresti. Ako pa vzame podjetje posojilo pri banki, so postavke v pasivni strani podjetja na tekočem računu pri banki obremenjene s tako visokimi obrestmi, da vsled tega že v naprej glavni del dobička takega podjetja pripade banki. K temu pa pridejo še dobički, katere si znajo banke zajamčiti pri vsaki izdaji novih akcij podjetij.

Poleg veleakcijonarjev in velebank, se je pa v zadnjem času še en nezaželjen gost prisedel k skledi. Vsakemu preizkušenemu poznavalcu razmer je poznana resnica, da imajo vodeči ravnatelji velik del dobička, ki je dosežen in ki si ga lastijo za sebe. Ti ljudje prejemajo dohodke, ki presegajo daleč ono, kar je bilo v predvojnem času običaj, dasi tudi že takrat niso bili zapostavljeni in so že takrat tudi imeli zavidanjavredne dohodke.

Obremenjevanje obratov s skritimi in tihimi ali javnimi dohodki posameznikov zavzema zelo različne načine, kot na pr. slučaji, da ima soproga ravnatelja na razpolago avto s šoferjem vred in naprej do najraznovrstnejših metod udeležbe na dobičku.

Ravnatelji nekega velikega avstrijskega podjetja so na pr. prišli na sijajno idejo, da so ustanovili trgovsko družbo, kateri so pripadali kot delničarji. Ta trgovska družba pa je bila poverjena z nakupom surovin, kakor tudi z monopolom prodaje produkcije onih podjetij, katerim so ti ravnatelji načelovali. Po sebi razumljivo, da so podjetja tej trgovski družbi za surovine plačala visoke cene in ravnotako razumljivo po zelo nizkih cenah stavljala na razpolago svoje blago v prodajo. Saj so to regulirali gospodje ravnatelji, ki so bili delničarji te družbe in so seveda basali tudi ves dobiček zase od te družbe.

Značilen primer te vrste se je pred kratkim razgalil v Nemčiji. V septemberskem zvezku »Die Tat« iz založbe Eugen Diederichs, piše Ferdinand Fried nastavek »Lastnina in nelastnina«, v katerem pravi:

»Ko je v Berlinu pretresal strah vse radi napovedi odpustitve iz službe stotine nameščencev v kovinski industriji, je izšla komaj opažena notica v dnevnem časopisju, da je član načelstva tvrdke Siemens Schuckert izjavil, da je pripravljen popustiti 10% od svoje plače, ako se odpoved odpusta v njegovem oddelku prekliče. Gosp. Siemens je baje to gladko odklonil, ker bi v eni ak-

20.000 knjig Cankarjeve družbe se je letos razposlalo med delavstvo. Torej v dveh letih 40.000 knjig.

Ali ni to veliko delo? Delavstvo je to naredilo, člani strokovnih organizacij in »Svobode«.

Delajmo že sedaj za drugo leto, da bo šlo še več knjig med delavstvo!

Sporočite nam tudi svojo kritiko o knjigah.

Pozdravljeni!

Odbor Cankarjeve družbe.

A. P.

Tragedija rudarja.

Rodil sem se v mali kmetski bajti, blizu rudniškega revirja. Očeta se spominjam po večini kot bolnika s težko naduho, katero si je nakopal v jami kot rudar. V 52. letu starosti ga je smrt pobrala, zapustivši vdovo z 8 otroci, izmed katerih smo bili 4 še mladoletni. Mati je dobivala pokojnino 12 goldinarjev, kar je bilo absolutno premalo za preživljanje. Tako smo, navajeni stradanja že za časa življenja očeta, prišli še v hujše pomanjkanje po njegovi smrti. Še kot šoloobvezen otrok sem moral iti k nekemu kmetu služit za pastirja, kjer sem poleg pašnje živine moral opravljati tudi druga težja dela.

Ko sem dovršil 14. leto, me je isti rudnik, pri katerem se je izrabil moj oče, na prošnjo moje matere vzel v delo. Tu sem bil najprej zaposlen kot čistilec jamskih svetilk 12 ur podnevi in ponoči. Po 8 mesečni službi kot čistilec sem bil prestavljen v jamo k izvoznemu jašku kot vozač. Po 3 letnem delu sem bil dodeljen na odkop kot učni kopač.

Tu sem moral kot 17 letni mladenič opravljati najtežja rudarska dela ob pomanjkanju zadostne hrane, kar se je posebno v vojnem času še ogromno poslabšalo. Dobro se še spominjam večerje, ki mi jo je mati dostavila, obstoječe iz pokvarjene prosene kaše, katere tudi moj sicer vsega slabega vajeni želodec ni prenesel, ter jo bruhnil z vso silo nazaj, kakor bi hotel reči, za pošteno delo, poštena hrana. Ni čuda, če smo rudarji v takratni dobi opešali tako, da marsikdo ni mogel na šiht. Posledica je bila raport in nekaj dni zapora na ceglarni (vojaški zapor za rudarje) v Trbovljah.

Po prevratu se razen hrane in lepih nad ni nič spremenilo. Po odslužitvi 18 mesečnega kaderskega roka ob albanski meji sem bil zopet pri rudniku sprejet nazaj v delo. Bil sem dodeljen k tovarišem, ki so delali na pripravah. Možnost zaslužka je bila sorazmerno dosegljiva. Zato pa se tudi nismo kot rudarji **današnje dobe** nič ozirali na varnost in zdravje naše. Kaj slab zrak, vročina, mrzla voda, prepih? Zato se nismo brigali. Naša deviza je bila: storitev in plača. A kal proletarske bolezni je rinila v moje in mojih tovarišev telo. Gg. obratovodje in pazniki so djali: dobri ljudje so to! Kaj nas briga, pod kakšnimi okolščinami delajo, samo da je njih storitev velika.

Med tem časom sem se poročil. Medene tedne mojega zakona mi je odjedla stanovanjska kriza, ki je povzročila, da je ostala žena pri starših, a jaz pa pri materi. Če sem zaprosil za rudniško stanovanje, se je reklo, da sem 108. po vrstnem redu. To žalostno življenje je rodilo kal bolezni v moji ženi.

Ta položaj me je začel siliti na misel izselitve v Francijo. Ko se mi je za to nudila prilika, sem se, dogovorivši z ženo, kmalu podal po potni list za Francijo in v par dneh odhod. Ob odhodu me je oplakovala moja mati kot zadnjega izmed 8 otrok, od katerih sta 2 padla na bojnem polju. Nekaj silno težkega je leglo takrat na mojo dušo ob pogledu na od trpljenja izbičano telo moje matere. Najine oči so samo vprašale, zakaj ta ločitev?

Odhajalo nas je takrat iz trbovljskih revirjev okrog 40 rudarjev v Francijo. Eni so bili vinjeni, drugi navdušeni in tretji smo bili žalostni, zavedajoč se izreka: ne išči sreče v tujini.

V Franciji sem bil sprejet kot vozač, a opravljal sem delo kopača. Ko se pri obratnem vodstvu pritožim, mi da isto po nemškem tolmaču razumeti, da Francija ne jemlje zato inozemcev, da bi tam obogateli, temveč zato, da se sama gospodarsko dvigne. Zaradi tega odpovem delo na 14 dni in ravno tisti inžener, ki je prej tolmačil, mi obljubi, da če ostanem, se mi bo plačo povišalo; ali jaz nisem ostal.

Na priporočilo mojih sorojakov dobim delo pri drugem rudniku. Vendar tudi tukaj sem videl, da smo slovenski rudarji sicer dobra vprežna živina, a vendar se kot človek malokateri uveljavi. Začel sem misliti na družino in mater. Začelo mi je po glavi rojiti, zakaj se peham v tujini za kruhom, ko ga je v domovini dosti; samo priboriti si ga je treba. Delo sem odpovedal in se podal v domovino, a dela nikjer nisem dobil. V času moje brezposelnosti sem imel čas premišljevati Cankarjev verz: »Kaj, Amerika je tako naši zemlji enaka.«

Po sedemmesečni brezposelnosti sem vendar dobil delo pri istem rudniku, kjer sem prej delal. Ali ne samo brezposelnost je črpala moje težko prislužene prihranke, temveč težka proletarska bolezen moje žene, ki jo je pred meseci vrgla na bolniško posteljo. Vse sem žrtvoval, da jo rešim, ali vse zastonj. Podlegla je. Ostal sem mlad vdovec s kaljo bolezni v sebi in z dvema nedolžnima otrokoma. Ob pogledu na mrtvi obraz svoje žene mi je prišlo bridko v spomin, kako sva si kot zaročenca delala načrte za najino bodočo srečo: lastno hišico — in glej, jaz to hišico že gledam. Žena že počiva v nji. Takšna je usoda proletarske družine.

In zopet kopljem, kopljem črni diamant — premog, da si v potu svojega obraza zaslužim kruh za svojo družino. Leta minevajo. Ali jaz vedno težko vprežen od malih nog pri težkem delu, pri katerem sem trikrat po čudežnem naključju komaj ušel smrti, sem začel čutiti v prsih, da moja pljuča niso v redu. Zatajeval sem se. Delal sem naprej, misleč, saj bo bolje. Ali težko delo, slab zrak v jami, mokrota so bili močnejši od moje telesne odpornosti. Začel sem pešati. Šel sem k zdravniku. Kaj vam pa je? vpraša. Povem mu: to in to. Vam bom pa dal nekaj za izčiščenje pljuč. Zdravilo sem dobil in šel na delo. Napravil sem par šihtov in nisem mogel več. Grem zopet k zdravniku. »No, že zopet tukaj?« »Ja,« rečem jaz. »Ne morem več...« Ostanem tri mesece bolan doma. Ko pridem zopet k zdravniku, mi pravi: »Pa bova zopet začela delati.« »Ja,« rečem jaz. »Bom poskusil...« Grem na delo. Par dni komaj vzdržim; tretji šiht pustim, grem zopet k zdravniku. »No, kaj ne bo šlo?« me vpraša. »Ne morem, pa ne morem«, mu odgovorim. »No, vas bom pa dal potom röntgena preiskati.« Tam me preiščejo. Nič gotovega ne najdejo. Grem k privatnemu specijalistu. Ta zopet drugače pove. Pridem domov. Zdravnik pravi: »Za upokojitev ste še premladi.« »Bratovska skladnica je pasivna,« si mislim jaz. »Pa poskusim z lažjim delom pri rudniku.« Grem in prosim. Dobim za nekaj časa. Potem tega dela zmanjka. Mene se da v jamo k tesarenju. Ali tudi tukaj ne vzdržim. Zopet se znajdem pri zdravniku. »Par dni si bova oddahnila,« pravi. Jaz si mislim: »Bolniška blagajna trpi škodo.« Grem k obratovodji prosit za lažje delo. »Prav rad, ali nimam ga. Kar vam dam, je za vas pretežko.«

Tako stojim sedaj tu, star 33 let, bolan, strt, brez vsakega premoženja, na vesti s skrbjo za dva moja otroka. Pred seboj strah pred bodočnostjo, za menoj prestano trpljenje. Rudnik nima več dela zame, bolniška blagajna se me boji, a jaz nimam s čim nasititi sebe in svojih otročičkov. Stojim pred razvalinami strtega življenja. Ko to tako osamljen premišljujem, se sprašujem: **zakaj?** Ta **zakaj** stavim vam, slovenskim rudarjem, v razmišljanje. **Zakaj, moja tragedija je tudi vaša tragedija.**

ciji hladne in preračunjene trgovske politike tak otok človeškega čuta dvigal preveč motenja...

Ta v poštev prihajajoči ravnatelj ima po našem znanju letnih 350.000 nemških Mark (to je okroglo 4 milijone 800.000 dinarjev v našem denarju); on je član načelstva in na zunaj ni pomembna osebnost ter se torej ne prišteva k sijajnim imenom in velikim kanonom, katerih dohodki so še vse višji in večji.

Generalni ravnatelj od Siemens Schuckert-a, gospod Köttgen in vsemogočnik od Siemenskoncerna, g. Haller, gotovo svoje dragocene delavnosti ne dajata Siemenskoncernu izpod enega milijona nemških Mark letno. (To je približno 13 do 14 milijonov dinarjev letno.)

Ako vzamemo te dohodke za podlago, tedaj smemo trditi, da ima 25 ravnateljev, kateri v smislu koncerna tvorijo nekak strog regiment, skupaj letno približno 12 in pol milijonov nemških Mark (v dinarjih približno 162,500.000.—).

Tem nasproti stoji okroglo 10.000 nameščencev, kateri zaslužijo mesečno povprečno morebiti 200 Mark (2600 dinarjev). Torej vzemimo povprečni letni zaslužek v višini 2.500 nemških Mark, kar bi znašalo letno okroglo 25,000.000 nemških Mark. Torej 10.000 nameščencev zasluži komaj še enkrat toliko, kot pa 25 ravnateljev. To je položaj... Dočim bo od 10.000 sedaj 1.000 nameščencev sfrčalo na cesto, da se tako prištedi 2 in pol milijona Mark, si pusti generalni ravnatelj Köttgen, torej eden od onih 25ih, na svojem zemljišču pri svoji vili izkopati veliko in globoko jezero. On pač ne more razumeti, zakaj ne bi on imel sam lepo veliko jezero zase, privatno... kot drugi ljudje... Gospod Werner Siemensov, veselodušni sorodnik, katerega ne štejemo k onim petindvajsetim, tudi še nima dosti od svojega godbenega paviljona, kjer on proti visokemu honorarju dirigira filharmonični orkester in sme igrati Furtwenglerje, ampak si bo v svoji vili, ki je popolnoma nova, pustil napraviti še eno, nadvse luksurijozno plavalno kopališče... Taka je situacija.

Toda isti ljudje znajo o neznosnosti socijalnih bremen in o blagostanju delavcev in nameščencev na veliko in zelo lepo s sveto jezo v srcih deklamirati in zabavljati.«

Vsak komentar k temu članku je odveč. Žalostna situacija je to, znak današnje kapitalistično razvite dobe. Ali pa ni pri nas v mnogih podjetjih zelo slično? Ali ne gladuje stotine rudarjev v brezposelnosti? Ali ni zopet obsojenih okrog sto jeseniških kovinarjev v brezposelnost, baš v najhujšem zimskem času? Komaj 200.000 dinarjev bi stalo podjetje, če bi jih pridržalo za dva meseca, dokler ne mine najhujša kriza. Toda, kaj je kapitalizmu to vse mar! Preko vsega gre in z njim vred njegovi ravnatelji...

Vsekakor je nedoumno, da se najdejo še delavci, tako med rudarji, kakor pri kovinarjih, da se še vedno niso priključili organizaciji. Smešni ste, ako čakate usmiljenja. Še bolj smešni pa, ako zakrknjeno odklanjate pristop v organizacijo. Ker vsak tak smeši s tem sebe najbolj. V organizacijo vsi, da ne bo peščica njih posnela vse sadove našega dela!

Reumatičarji

Nabavite še danes
1 steklenico

ALGA
ZA MASAŽO

kajti že jutri Vas bo
USPEH
IZNENADIL

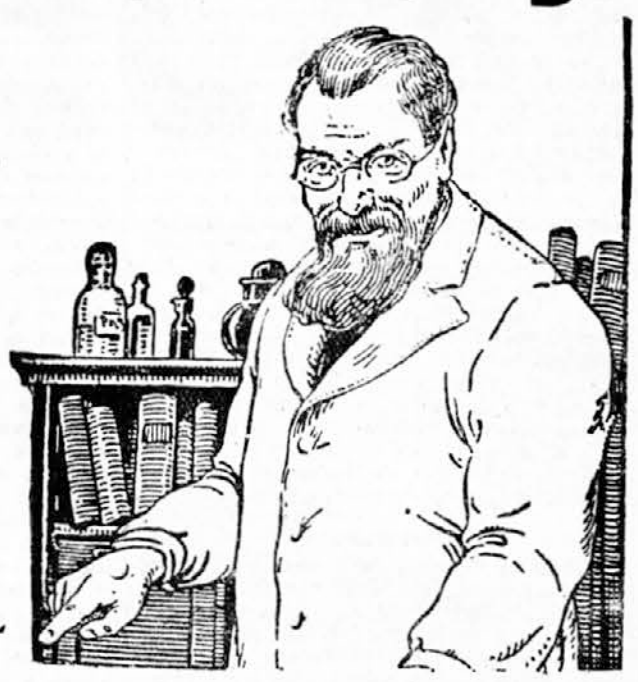

Če Vas boli ali trga
V { kosteh - rokah - nogah / sklepih - plečih - zobeh / kolkih - žilah - glavi }

ALGA
PREMAGA BOLEZEN TAKOJ

DOBIVA SE POVSOD
1 steklenica
Din 16·—

LABORATORIJ „ALGA„
SUŠAK

4 steklenice „ALGE“ Din 77·—
8 steklenic „ALGE“ Din 131·—
14 steklenic „ALGE“ Din 205·—
25 steklenic „ALGA“ Din 320·—

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Vljudna omemba.

Pri nas pri K. I. D. se še vedno precej gleda na to, preden se koga postavi na kako bolj odgovorno mesto, *ali je vešč nemščine*. To pa vsled tega, ker imamo vse glavne vodje Nemce. Gospodje, vljudno Vas opozarjamo, da je že čas, da se že enkrat naučite slovenščine, še bolj vljudno pa Vam priporočamo, da ne podcenjujete sposobnosti starih, dolga leta tu zaposlenih domačih delavcev. Dalje pa tudi želimo, da se domače delavce pritegne k takim delom, da se sčasoma izvežbajo. Če pa trdite, da ta ali oni ni sposoben in nič ne zna, pa jim pokažite in jih poučite. Še enkrat torej vljudno naglašamo, da so časi, ki so bili, minuli. Uživite se v novi čas! Mi hočemo delati in tudi voditi delo, ker nismo več, vsaj v narodnem oziru ne, hlapci. Če bo tudi ta vljuden opomin zaman, tedaj bomo našli odpomoč proti temu v naši solidarnosti.

Sklep zadnjega generalnega članskega sestanka.

V pondeljek, dne 1. decembra 1930, se je vršil generalni članski sestanek članov Sekcije težke železne industrije, na katerem se je sklenilo, da se mesec december določi kot agitacijski mesec za organizacijo, za pridobivanje novih članov. In to za strokovno organizacijo kakor tudi za pristop vseh v naše zadružne organizacije.

Zaupniki in člani, pojdite na delo od moža do moža, od družine do družine! Pridobivajte novih sodrugov, novih članov za strokovno organizacijo, kakor tudi novih zadružnikov za naše zadružništvo!

Vsi veste, kaj nam nalaga bodočnost, zatorej brez vsakih olepšav in opomb vsi resnično na delo za našo skupno stvar. — Upravni odbor.

Pritisk na večjo storitev do skrajnosti.

Zadnje dni je med našimi kovinarji v tovarni na Savi zavrelo prav do vrhunca posebno v oddelku žičarne, kjer je tamkajšnji ravnatelj izdal odlok o strogem postopanju napram vsakemu, kdor ne bo od ure do ure pri svojem delu in kdor ne bo izročal obratujoče stroje svojemu zamenjku. Seveda je to razburilo duhove do vrhunca, ker tega nikdar ni bilo in v praktičnem tudi za vse stroje biti ne more. Posebno pa je to razburilo delavce še vsled tega, ker je sočasno izšel ta odlok, ko se je na drugi strani večjemu številu delavcev in tudi žičarjem odpovedalo delo in ker se z vso vehemenco pritiska na večjo storitev, noče pa se omogočiti delavcem vsaj najmanjši večji zaslužek za večjo storitev.

Na eni strani odpust delavcev, na drugi pritisk na ostale za večjo storitev, zahteva, da se dela točno od ure do ure; v nobenem obratu pa ni odgovarjajočih higijeničnih naprav za umivanje rok s toplo in mrzlo vodo, niti potrebnih omar za obleko in s seboj prinešeno hrano.

Delavski zaupniki so takoj posredovali, ker je bila napetost taka, da je malo manjkalo, da ni izbruhnila prava panika nezadovoljstva med delavstvom. Obljubilo se jim je, da se bodo higijenične naprave, kolikor je takoj mogoče, uredile in takoj napravile. Sedaj smo radovedni, če ne bo ostalo samo pri obljubah. Vsekakor pa je jasno, da si pri enem umivalniku za deset ljudi ne more v petih minutah 150 ljudi umiti rok in je nemogoče zahtevati od delavcev, da bodo po svojem delovnem času stali pol ure ali celo uro, da bodo prišli na vrsto. Roke si pa morajo umiti v tovarni, ker z umazanimi rokami ne morejo na cesto.

Sploh je videti, da vodstvo Kranjske industrijske družbe še ni prav nič pričelo skrbeti tudi za zračnejše prostore delavnic, kakor tudi ne za potrebne naprave umivanja rok in za potrebne prostore za omare. Zadnji čas je že, da se prične misliti tudi na zdravje nas delavcev in ne le na to, kako nas boste čim več pometali z novimi stroji na cesto.

Posredovanje Delavske zbornice radi odpustitve delavcev pri K. I. D.

V sredo 3. decembra je interveniral pri generalnemu ravnateljstvu KID na Jesenicah zastopnik Delavske zbornice Kopač skupaj z glavnim zaupnikom delavstva. V daljšem razlaganju je gospod generalni ravnatelj Noot raztolmačil vzroke odpustitve ter na predlog Kopača, da naj podjetje morda da neko vsoto v pomoč odpuščenim kot brezposelno podporo, izjavil, da bo o stvari govoril z upravnim svetom, če je mogoče kaj napraviti v tem pravcu.

Ob tej priliki je g. generalni ravnatelj tudi izjavil, da želi, da pride do spremembe sedanje kolektivne pogodbe ter da ima namen isto še ta mesec odpovedati...

Kovinarji na Savi, Javorniku in Dobravi, ali veste, za kaj gre? Sedaj velja biti oprezen. Vsi, kdor še ni, v organizacijo! Vsi v pripravljenost, storite svojo dolžnost! Šlo bo iznova za naše življenske pogoje, kakšni naj bodo v bodoče. Zakaj si gospodje izbirajo baš ta čas sedaj, je jasno. Toda tudi to nas ne more iznenaditi, čeprav se nam prikazuje letos Miklavž v obliki hudiča...

Štore. *Izjava.* Dne 25. aprila 1930 smo prinesli pod naslovom »Štore« članek, v katerem je pisec očital, da je vodstvo tovarne v Štorah višjim kategorijam povišalo plače v namenu, da napravi med delavci prepir, da kolektivne pogodbe radi tega noče sprejeti, da bi se mu posrečilo reducirati to, kar mora vodstvo sedaj na pritisk svojega gospodarja dajati in da ima podjetje svoj lasten konzum, ki uživa iste ugodnosti, kakor ostali konzumi, ne nudi pa delavstvu cenejšega nakupa kot navadni trgovci ter da se z dobičkom okorišča nekdo drugi kot delavec.

Mesec dni kasneje je pod istim naslovom pisec namigaval, da g. ravnatelj v konzumu ne gospodari korektno in mu očital nesocijalnost in da je delavce prisilil, da so morali iti za procesijo na Teharje.

Informirali smo se in ugotovili, da zgoraj navedeni očitki niso resnični. Res je, da ima tovarna lasten konzum, vendar pri tem konzumu dobiva delavstvo cenejše blago kakor pri privatnikih in se torej vodstvo ali kdo drugi ne okorišča, ker je namen tega konzuma, da se delavcem nudi življenske potrebščine toliko ceneje, kolikor bi znašal dobiček. Tudi ni resnica, da bi g. ravnatelj delavce prisilil, da so šli k procesiji, temveč je na prošnjo delavcev samih dovolil, da se vsakoletna običajna slavnost sv. Florijana pri Teharjih proslavi.

Uredništvo je prepričano, da je g. ravnatelj i v konzumu i tudi sicer vedno nesebično gospodaril oz. se obnašal in zbog tega zgoraj opisane obdolžitve preklicuje.

Uredništvo »Delavca«.

Zahvala. Najiskrenejše se zahvaljujem vsem sodrugom in darovalcem, kateri so mi priskočili na pomoč z zneskom Din 153 v času moje bolezni. — Valentin Krajnc, železničar, Štore.

Karol Kožuh.

Po večtedenskem bolehanju je dne 28. novembra 1930 preminul v Štorah naš zvesti član Karol Kužuh. Pokojniku, ki zapušča ženo in štiri nepreskrbljene otroke, ohranimo blag spomin! Ženi in otrokom naše sožalje! — Savez metalskih radnika, podružnica Štore.

RUDARJI.

Poziv članstvu Z. R. J., blagajnikom in podblagajnikom.

Ker se bližamo koncu poslovnega leta 1930, pozivljamo članstvo Z. R. J. vseh podružnic, da točno plačajo vse tekoče in zaostale prispevke za mesec december že v decembru samem. Vse podružnice se pozivljajo, da pošljejo svoje obračune za mesec december na centralo najkasneje do 10. januarja 1931.

Blagajniki, podblagajniki, požurite se, da poberete vse prispevke zamudnikov, a člani pa jim pojdite s tem na roko, da boste vsi vse svoje organizacijske dolžnosti izvršili. Parola vseh mora biti: ob prehodu v novo leto ne sme biti nobenega zamudnika več. **Vodstvo.**

Praznovanje šihtov pri T. P. D. Upanje, da se bo s pričetkom zimske sezone vendar kolikor toliko zboljšala konjunktura v oddaji premoga, se žal ni uresničilo. Res se je v zadnjem mesecu oddalo nekoliko več kockovca, v tem pa so zaloge kosovca še nedotaknjene.

Z ozirom na to stanje je Trboveljska družba odredila, da bodo rudarji v mesecu decembru 8 dni praznovali. Že itak pretežni del gospodarsko popolnoma izčrpanih rudarjev je ta napoved težko udarila. Zima je tu, da ne govorimo o predstoječih praznikih. Žalosten, zelo žalosten bo letos rudarski božič. A ne samo božič, temveč tudi skrb za bodočnost. Zakaj, nikjer ni izvida, da bo ta kriza kmalu ponehala.

Tozadevno je Zveza rudarjev poslala Delavski zbornici vlogo naslednje vsebine:

Obstoječa kriza v premogovni industriji Dravske banovine, vsled katere je osobito prizadeto delavstvo Trboveljske premogokopne družbe, je dala povod članstvu naše organizacije, da se obrnemo s sledečo prošnjo do Vas:

Kakor Vam je znano, je delavstvo TPD od meseca februarja t. l. pa do danes izgubilo povprečno 85 delovnih dni. Materijelna škoda delavstva pri tem je ogromna. Vendar bi bila še preboljiva, ako bi obstojalo upanje, da ta kriza v doglednem času preneha. Ali tega ni pričakovati; zakaj sedaj meseca novembra, ko bi morala biti konjunktura največja, se je zaposlitev za 3—4 dni mesečno izboljšala. To izgleda tudi za mesec december. No, in koncem meseca januarja pa že itak konjunktura zopet pojenjava.

Iz teh vidikov je razvidno, da bo kriza še dolgotrajna. Kako je gospodarsko težko prizadet predvsem oni del delavstva, ki dela samo na gospodski dnini in to očetje večjih družin, mislimo, da ni treba posebej utemeljevati. Zaradi tega Vas naprošamo, da o obstoječem položaju razmišljate in skušate v najkrajšem času nekaj ukreniti.

Naše mnenje je: sklicanje konference pri banski upravi, na katero se naj povabi zastopnike rudarjev, Trgovske in Obrtne zbornice, Trboveljsko družbo in seveda tudi Delavsko zbornico. Namen te konference bi naj bil: 1. Dosega povečanja konzuma premoga TPD in 2. Denarna pomoč najtežje prizadetim rudarskim družinam.

Za Zvezo rudarjev Jugoslavije, Zagorje ob Savi:

I. Kamnik, t. č. predsednik. — **J. Arh**, t. č. tajnik.

Preklic. S tem preklicujem govorice, da je sodrug Ivan Vošnak goljufal »Svobodo«. Ker sva se midva s s. Vošnakom sprla, sem mu to v razdraženosti rekel. Zvedel sem pa šele sedaj, da je to laž. Ob enem se zahvaljujem s. Ivanu Vošnaku, da je odstopil od tožbe. — Leše, 21. novembra 1930. — Fritz Koller l. r.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Kranj.

V tovarni Vulkan smo lansko leto z organizacijo dosegli dogovor glede plač in delovnih razmer. Podjetje se je do zadnjega časa držalo tega dogovora. Zadnje čase se je pa začelo poskušati, da se ta dogovor krši in plačuje manj nego dogovor predpisuje. Zlasti se to poskuša pri novovstopivših delavcih. Ker se je teh raznih stvari že precej nabralo, je tajništvo Splošne delavske zveze z Delavsko zbornico dne 28. nov. izvršilo v podjetju intervencijo. Ko se je vodstvo podjetja opozorilo na razne zakonite predpise, ki se tičejo delavske zaščite in doklad za čezurno delo, so se izgovarjali, da teh predpisov ne poznajo, ker niso tiskani tudi v nemščini. (!) Kar se higijene tiče, je v tem podjetju treba marsikaj urediti. Delovni red je bil uveljavljen že pred enim letom, toda kar nočejo ga obesiti na zid. Delavstvo tega tovarniškega reda še sedaj ne pozna. Ku-

ko naj se potem drži reda, ki se ga od njih zahteva.

Skoro za vsa dela se uvaja akord in se skuša določiti akordne postavke tako nizko, da pride delavec še na skoro manjši zaslužek kakor pri urni plači. Posredovalo se je, naj se akordne cene za razna dela določajo tako, da pride delavec na zaslužek, ki bo vsaj 10 odstotkov večji od urnega zaslužka. V oddelku za telovadne čevlje je pravtako treba določiti primeren zaslužek. Vodstvo podjetja je vse obljubilo, če se bo to tudi izvršilo, ne vemo. Vodstvo se moti, če misli na ta način urediti razmere, kakor je začelo po naši intervenciji. Metati delavce, ki si upajo povedati, da so premalo zaslužili, na cesto, je popolnoma napačna pot. Od Dunajčanov, ki so pač navajeni na drugače urejene delovne razmere, ne bi tega pričakovali. Do sedaj smo le vedno še imeli o vodstvu v tovarni Vulkan mnenje, da je vzvišeno nad raznimi početji z delavci po raznih drugih tekstilnih tovarnah v Kranju in nam bi bilo le žal, da to dobro mnenje zgubimo. Tudi do sodiščih do sedaj še ni bilo treba delavcem tovarne Vulkan iskati svojih pravic, žal se sedaj tudi to začenja. Ne vemo, če to koristi ugledu do sedaj pri nas in v javnosti dobro zapisane tvrdke?

Mojstrana.

Tovarna cementa je 1. decembra ustavila obratovanje, ker ima baje toliko izgotovljenega blaga v zalogi, da za 4 mesece zadostuje in ni potreba obratovati.

V današnjih časih je takšna časopisna vest že nekaj vsakdanjega in gre mimo one javnosti, kateri se dobro godi, skoro neopažena. Vse drugače pa je to za prizadete in one, ki nesrečo brezposelnosti in nje posledice okušajo in poznajo. Brezposelnost upropašča ljudi fizično in moralno.

Bila bi naivnost, če bi pričakovali, da bi se gospodarji podjetja zanimali in vprašali: Kaj bo z delavci in njih družinami sedaj, na zimo, brez zaslužka? Ne, to ni njih skrb. Njih skrb je vse kaj drugega. Rentabilnost. Dobiček.

Strokovna organizacija, ki se edina zanima in briga za slične nesreče svojega članstva in delavstva sploh, je pred tednom sklicala zborovanje, na katerem se je razpravljalo o težkem položaju prizadetega delavstva. Na tem sestanku je bilo siler povdarjeno, da, če bi podjetje hotelo, bi ta katastrofa za delavstvo lahko izostala. Trebalo bi le nekoliko dobre volje in obzira do delavstva, pa bi te nesreče ne bilo. V poletnih mesecih naj bi se obratovalo z nekoliko manjšim tempom, ne delati toliko zalog, pa bi bilo dela tudi za zimske mesece dovolj in skrb in beda storilcem prihranjena. Toda, kakor rečeno, to ni v kalkulacijskih računih gospodarjev aktivna postavka in ni tu ničesar pričakovati.

Mislimo pa, da je vendarle še kak drug faktor kje, ki mu ne more biti vseeno, ali je delavstvo na delu ali je brezposelno in ki bi se za take nesreče in katastrofe moral zanimati. *Tu pride pred vsem v poštev tamkajšnja občinska uprava, ki ji ne sme biti vseeno, če bodo njeni občani izgubili v štirih mesecih okrog 364.000 Din na zaslužku.* Saj vendar ne živi od tega samo v tovarni zaposleno delavstvo, ampak vsi: obrtnik, trgovec, gostilničar itd. Občina Dovje-Mojstrana bi se morala z vso silo interesirati za to zadevo. Ej, če bi uprava občine bila na mestu tako kakor ni, bi pri nas lahko bilo marsikaj drugače. Koliko raznih del, ki opozarjajo vsakogar, zlasti tujce, ki pridejo v Mojstrano, bi bilo nujno potrebnih, da se izvrše. Odkar je pred štirimi leti večja povodenj razdrla most ozir. brvi čez Bistrico, smo takorekoč brez prehoda čez Bistrico. Občinska uprava bi se vendar morala pobrigati, da se zgradi most čez Bistrico. Regulacija Bistrice je tudi precej nujna zadeva. Bistrica kot hudournik napravlja leto za letom občanom obilo škode. Tudi tu bi morala občina podvzeti potrebno na merodajnih mestih radi sredstev, da se regulacija izvede. Da bi se dalo v Mojstrani, v znanem turistovskem kraju, za povzdigo tujskega prometa marsikaj napraviti, od česar bi imelo tamkajšnje prebivalstvo koristi, ni potrebno še posebej naglašati.

Samo par stvari smo navedli, ki bi za omiljenje brezposelnosti mnogo pripomogle in tako dvignile blagostanje občanov, kar bi zlasti pri tujcih dvignilo naš ugled.

Pozivamo merodajne činitelje, zlasti pa občino Dovje-Mojstrano, da v tem smislu za omiljenje bede brezposelnih potrebno ukrene, ker brezposelnost delavstvo upropašča. Prav tako pozivamo Javno borzo dela v Ljubljani, da brezposelne in njih družine podpira, ker doslej so teh podpor v glavnem deležni le brezposelni, ki so na sedežih borz dela ali v bližnji okolici.

V koncu naj omenimo tudi to, da je delavstvo, ki je kompaktno organizirano v Splošni delavski zvezi Jugoslavije, imelo sklenjeno kolektivno pogodbo, ki pa jo je podjetje sedaj odpovedalo. Kakšni so vzroki za to, si še nismo popolnoma na jasnem. Povemo pa, da bo delavstvo za edino kar ima za prodati, to je svoje delo, postavilo svojo ceno.

LESNI DELAVCI.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev.

Preureditev na strojni obrat.

Tam na Glincah v **viški občini, le nekaj korakov od tržaške železnice, stojita dve poslopji, starejše in novo, s pripadajočimi objekti. Zaviješ samo s Tržaške ceste na desno pri nekdanji Travnovi gostilni ali pa iz Rožne doline pri drugem prehodu železnice, pa se ti prijazno zasmeje dom Produktivne zadruge ljubljanskih mizarjev na Viču.**

V nedeljo 30. novembra je imela zadruga svojevrsten jubilej. Otvorila je novo strojnico, ki jo je obenem opremila z desetimi novimi modernimi stroji.

Ta mizarska zadruga je bila ustanovljena pravzaprav leta 1908. Takrat je bila v Ljubljani velika mizarska stavka in po ponesrečeni stavki je ostalo večje število mizarskih pomočnikov brez dela. V neprijetnem položaju so prišli na misel, da ustanove mizarsko zadrugo. Še isto jesen so otvorili majhno delavnico pri »Bobenčku« na Tržaški cesti. S pomočjo organizacije so kupili zemljišče in ko so bila pravila zadruge v prvih mesecih potrjena od oblasti, so zgradili večjo preposto delavnico. Z ročnim delom so pričeli pridni mizarji in polagoma opremljali delavnico. Prvo ime si je pridobila zadruga z velikim stavbno-mizarskim delom za veliko novo obrtno šolo v Ljubljani, kar je povsem naravno, ker se je mlada zadruga predvsem hotela uveljaviti s preciznim, okusnim delom in s točnostjo v izvrševanju naročil. Od tedaj je zadruga izvršila mnogo stavbnih mizarskih del ne le doma, nego tudi za Opatijo, Dalmacijo in druge kraje v državi za javne in privatne zgradbe in palače.

Razvojna pot zadruge pa vendar ni bila postlana s cvetjem. Obratnega kapitala ni bilo. Mizarji so morali z nesebično požrtvovalnostjo ščititi svojo zadrugo in jo sami dvigniti do današnjega razvoja, da je postala največja zadruga te vrste v državi. Mizarska industrija se razvija, kakor vsa druga, zato je bil že skrajni čas, da je tudi ta zadruga modernizirala svoj obrat, ga opremila s tehnično dovršenimi stroji ter omogočila konkurenčno sposobnost, obenem pa olajšala trdo delo članom zadruge. Pohvalno bi bilo omeniti, da je predsednik zadruge omenil v svojem pozdravu, da hoče zadruga konkurirati na trgu v prvi vrsti s kvaliteto svojih izdelkov, ker to zahtevajo današnje socijalne razmere.

Ogleda nove strojnice se je udeležilo večje število zastopnikov korporacij. Tako župan viško-glinske občine, tajnik Delavske zbornice, zastopnik Zveze gospodarskih zadrug I. Tokan ter več drugih korporacijskih zastopnikov in prijateljev zadruge.

Mehanizacija obrata zadruge, dasi je zvezana s precejšnjimi stroški, bo pripomogla k temu, da bo zadruga ohranila svojo pozicijo v javnosti.

Ogledavanje obrata in medsebojno prijateljsko kramljanje posetnikov je trajalo od 3. ure popoldne do preko 10. ure zvečer.

Tudi mi želimo in upamo, da si mizarska zadruga, ki si je z velikimi napori pridobila ugled v javnosti, ta ugled tudi v bodoče ohrani. Dela namreč s prvovrstnimi delovnimi močmi v stroki in je sedaj opremila svoj obrat razvoju in razmeram potrebno.

Organizacijsko ujedinjenje delavcev lesne industrije in obrti.

(Konec.)

Konferenca se je vršila v dneh 1. in 2. novembra 1930 v Zagrebu v društvenih prostorih na Ilici štev. 55.

Zapisnik, odnosno resolucija, ki je bila na konferenci sprejeta, se glasi tako-le:

Na poziv državne centrale svobodnih strokovnih organizacij Jugoslavije (URSSJ) se je dne 1. in 2. novembra 1930 vršil v Zagrebu sestanek predstavnikov organizacij lesnega delavstva, ki se nahajajo v sestavu te centrale. Na sestanku so bile zastopane sledeče organizacije, in sicer: Savez drvodjelskih radnika Sarajevo, Savez drvodjelskih radnika Zagreb, Organizacija drvodjelskih radnika Beograd, Osrednje društvo lesnih delavcev Ljubljana, Organizacija tapetnikov Ljubljana in Splošna delavska zveza Jugoslavije (Opći radnički Savez Jugoslavije) Zagreb. Navzoč je bil tudi predstavnik Internacijonalne »Unije« lesnih delavcev, tajnik te »Unije« sodrug Tarnov iz Berlina.

Posle konference je vodilo predstavništvo državne centrale strokovnih organizacij (URSSJ).

Po ugotovitvi, da je lesna industrija ena izmed glavnih panog narodnega gospodarstva naše države, ki se obetajoče razvija, in ki ima veliko bodočnost, je med udeleženci konference prevladalo soglasje, da je ustanovitev enotnega Saveza nujno potrebna. Delokrog novega Saveza bodi celotna država, vse obstoječe strokovne organizacije delavcev lesne industrije ter obrti pa preidejo pod okrilje in sestav tega Saveza. Izvedbo enotnega pokreta delavcev lesne industrije in obrti iziskuje položaj delavcev samih, kojih življenski nivo je baš v lesni industriji in obrti globoko pod normalo. Zato je nujno potrebno, da se ustvari zajednica, katera bi bila sposobna voditi iz svojega centra krizo, da se položaj delavcev lesne industrije in obrti nivelizira navzgor; v tem smislu in v dosego iznešenih ciljev so bili na predlog tajnika Internacijonale s. Tarnova soglasno sprejeti sklepi, ki izravnavajo pot likvidaciji poedinih organizacij in ustvaritvi ene zveze za vse delavstvo lesne industrije in obrti.

Ti sklepi se glase:

1. Konferenca ugotavlja, da med navzočimi predstavniki strokovnih organizacij vlada v pogledu na principe strokovnega pokreta popolno soglasje. Vse zastopane strokovne organizacije lesnih delavcev priznavajo principe internacijonalne »Unije« lesnih delavcev amsterdamskega pravca.

2. Konferenca obžaluje, da dosedaj še ni uspelo, ustanoviti v Jugoslaviji organizacijo, ki bi nadomeščala vse obstoječe organizacije lesnih delavcev in ki bi po svoji svrhi ter formi odgovarjala modernemu strokovnemu načelu in tako tvorila središče in žarišče vseh lesnih delavcev Jugoslavije. Konferenca se zaveda vseh težkoč, vendar pa stoji na stališču, da se v interesu lesnih delavcev morajo vse zapreke premagati.

3. Konferenca izjavlja, da je v smislu gori omenjenih nazorov stremeti za združitvijo obstoječih strokovnih organizacij lesnih delavcev kakor tudi podzveze delavcev na žagah Splošne delavske zveze Jugoslavije v enotno ujedinjeno centralno zvezo lesnih delavcev. Konferenca sicer ne more sklepati o tem, kar spada v kompetenco poedinih obstoječih zvez, toda prisotni zastopniki vseh zainteresiranih zvez izjavljajo, da se bodo pri svojih zvezah za ujedinjenje zavzeli. Le zastopniki Splošne delavske zveze Jugoslavije pripominjajo, da njihova podzveza pristopi le tedaj, ako bo plod ujedinjenja ta, da bo novi Savez lesnih delavcev osnovan na centralistični bazi. Sicer pa bo Splošna delavska zveza Jugoslavije še preje razpravljala o tem vprašanju na svojem kongresu, ki se bo vršil ob velikonočnih praznikih 1931.

4. Obstoječe zveze lesnih delavcev bodo skušale izvajati ujedinjenje že preje. Razprave o tem se imajo pričeti čimpreje.

5. Da se ujedinjenje vseh lesnih delavcev pospeši, se zastopniki vseh prizadetih zvez obvežejo, da se dosedanje medsebojne borbe ustavijo in bodo storili vse, da se med zainteresiranimi zvezami in njih članstvom razvije duh bratstva in sodružnosti.

6. Končni sklepi:

a) Do končnega ujedinjenja se vsaki poedini zvezi priznava sedanje stanje članstva, isto velja tudi za čas, dokler bi se eventuelno ugotovilo, da ujedinjenje ni uspelo.

b) Nobena izmed prizadetih zvez ne sme vršiti agitacije med članstvom na račun druge zainteresirane zveze.

c) Do gori označenega časa bo zveza lesnih delavcev reštektirala lesnoindustrijska podjetja (žage) in jih smatrala kot področje, ki v pogledu organizacije spadajo v delokrog Općega radničkega saveza Jugoslavije. Nasprotno spadajo vsa ostala podjetja za predelavo lesa v področje organizacije zveze lesnih delavcev. Obstoječe posestno stanje članstva predstoječe določbe ne tangira.

ŽIVILCI.

Pivovarji — Ljubljana.

Vsi časopisi pišejo o veliki gospodarski krizi, ki pritiska različne pridobitne kroge k tlom. Vedno se čuje o padanju cen, o slabem tržišču itd. Tudi v naši stroki se vedno toži, kako so slabe kupčije in kako je treba štediti in štediti.

Tu v Ljubljani še prav posebno šparajo, tako da je začelo že smrdeti po nekakšnih dopustih in počitnicah. Vsi vemo, da je poleti dela toliko, da človek nima časa za jesti in za spati, delo pa mora biti gotovo, storitev čim večja, ker se mudi. Delavstvo je prisiljeno delati nadure, pa če jih hoče ali ne. Ko pa prihaja mraz in zima, tedaj nastane za pivovarje nekoliko bolj umerjeno delo, t. j. brez nadur, ki človeku pijejo kri; tedaj začno gospodje stokati, da ni dela in je slaba kupčija, odpuste kup delavcev; da so sezonski med njimi prvi, se razume. Tu je še nekaj, kar pa je za vse senzacija. V pivovarni v Ljubljani imajo zaposlenih kakih deset delavk in tem delavkam je pred kakim mesecem zmanjkalo dela. To se pravi, gospodje samo to poznajo in pripoznajo za delo, kar se lahko kalkulira z debelim dobičkom. Na pr., ako točijo pivo v steklenice in se to takoj odpošilja, to znači profit in to je še dobro. **Ako pa čistijo tovarniške prostore ali pa izbirajo poškodovane steklenice, to je pa zguba in srce jih boli, ko gledajo delavke, da ničesar ne delajo, kar bi prinašalo profit. Ker čiščenje ne prinaša profita.** Pa ko bi vsaj to bilo, da bi se jih porabilo za drugo delo, ki sicer ne vrže dobička, pa je vendar potrebno, kakor smo že popreje omenili, ampak so teh ubogih deset delavk poslali na dopust, češ: Pa pojdite malo pod Rožnik s kakšnim darežljivim kavalirjem na izprehod, pa bo tudi dobro, saj imate čas. To se pravi lepo podomače, ako ne moreš živeti, pa se pojdi prostituirat, saj to še več nese.

Na intervencijo organizacije se je reklo, da bo to trajalo samo parkrat, ker se mora zgoditi na ukaz višje sile, potem bo pa zopet po navadi. In ta navada je, da gredo dekleta po trikrat na teden na počitnice. Vendar bomo naredili tudi mi enkrat konec tega izigravanja, ker laž je, da bi tako obsežno podjetje ne moglo zaposliti teh par delavk, ki so jim bile dobre celo leto, sedaj na zimo jih pa puste stradati. Sodrugi, tega ne bomo mirno gledali, ako smo organizirani, zato pokažimo, da smo **MI** tu, ki zahtevamo tudi svoje. Bodimo složni in to bo naša pravica in naša moč. Vsi pa v organizacijo, ki tega še niso storili.

Peki — Ljubljana.

V prejšnji številki »Delavca« smo orisali dosedanje delo, ki ga vodi Savez živežara v Zagrebu. Nova uprava DePa-pekarne v Ljubljani pa je priobčila v časopisu »Konzument« članek, ki jasno osvetljuje namere, ki jih skušajo uveljaviti v Ljubljani in v zadnjem času tudi širom Slovenije. Članek slove dobesedno takole:

Novo vodstvo DePa-pekarne tu in nikjer ne bo nikdar cepilo delavskega pokreta. Proti nasprotnikom pa se bomo borili samo z lojalnim postopanjem.

Naš namen ni, da to izjavo razlagamo niti komentiramo. Vsak pekovski pomočnik lahko to sam presodi, v koliko se ta izjava sklada z njihovim delovanjem in lojalnim postopanjem.

Mi nimamo ničesar proti lojalnim zadrugarjem, nikakor pa ne bomo mirno gledali, da baš ti gospodje, ki nosijo zastavo solidarnosti tako visoko, sami cepijo naš pokret, da baš oni agitirajo za »svojo« Zvezo, t. j. skušajo čimbolj škodovati naši Zvezi in našemu pokretu v Sloveniji.

S svojim nelojalnim postopanjem so dosegli samo to, da so se v Zagrebu zavedni pekovski pomočniki izločili iz zagrebškega saveza in ustanovili svojo podružnico, ki je v sklopu z URSSJ, kar pa se o Savezu ne more reči. Istotako je novosadska podružnica pekovskih pomočnikov zahtevala na kongresu, da Savez zopet stopi v URSSJ, **kar pa je sledniji odklonil,** nakar se je tudi novosadska podr. odcepila od zagrebškega saveza in pristopila v beograjski savez, ki je v URSSJ včlanjen.

To so naravne posledice nepravilnega razumevanja oziroma svojevoljne in razdiralne politike, ki jo vodi par ljudi okoli zagrebškega saveza. Mi pa se omejujemo za sedaj samo na to konštatacijo in v informacijo našemu članstvu.

Peki — Maribor.

Podružnica pekov v Mariboru je sklicala v soboto 22. nov. 1930 jubilejno zborovanje, da pregleda delo preteklih deset let. Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano, ne samo s strani pekovskih pomočnikov, temveč so se kot povabljene udeležile zborovanja tudi njihove žene. S tem je podr. pekov v Mariboru v strokovnem pokretu prva pričela delati na to, da **zainteresira tudi ženo o težkočah uspešnega strokovnega delovanja.**

Kot glavni govornik je nastopil sodrug predsednik Rakuša, ki je podrobno razpravljal o težkem delu, ki ga je z večjim ali manjšim uspehom organizacija izvršila. Velike borbe je imela organizacija v zadnjih desetletjih za odpravo nočnega dela in ji je parkrat, žal le za krajšo dobo, uspelo istega odpraviti, vendar pa so bile razmere močnejše, da bi se dalo stanje tako obdržati. Organizacija je dosegla tudi večkratno izboljšanje plač, največje težkoče pa so bile za uveljavljenje nedeljskega počitka, katerega si je priborila, vendar pa je treba budno paziti, da se ga ne izgubi. Pred kratkim se je dosegel z zadrugo pekov in podružnico pekov sporazum, na čigar podlagi je bila sklenjena kolektivna pogodba, ki sicer ni najboljša, vendar pri danih razmerah dobra, ker je z njo postavljen temelj za bodoče delovanje.

Tekom razglabljanja položaja in delovanja pekovskih pomočnikov je govornik navzočim ženam dokazal, **da nimajo prav, kadar poskušajo žene odtujiti moža svoji strokovni organizaciji,** odnosno organizacijskemu udejstvovanju, kajti zboljšanje položaja pekovskih pomočnikov pomeni izboljšanje življenja njegove družine, poslabšanje istega prinese zopet poslabšanje družini.

Podružnica pekov v Mariboru pa ni aktivna samo na strokovnem polju, ampak se prav pridno udejstvuje tudi na kulturnem polju. Ima močan pevski zbor, ki obstoja že nad 25 let in je danes pravzaprav steber organizacije. Pred meseci si je upostavila tudi tamburaški zbor, kateri pod vodstvom s. Premužaka prav lepo napreduje. Zborovanja so se udeležili tudi s. Eržen kot zastopnik delavskega tiska, s. Pretnar kot zastopnik centrale in več pekovskih mojstrov za zadrugo pekov.

Na koncu zborovanja so se podelile ss. Rakuši Karolu, Vesenjaku Alojzu, Schuntnerju Alojzu, Verhonigu Paviu, Gorišku Alojzu, Ozmecu Francu in Reberniku Bertlu častne diplome pevskega odseka pekov v Mariboru za priznanje njihovega vedno aktivnega delovanja. Pevski odsek je nato zapel nekaj lepih pesmi, tamburaški zbor pa zaigral par veselih komadov, nakar je s. Rakuša lepo uspelo zborovanje zaključil.

OBLAČILNI DELAVCI.

V zadnji številki »Delavca« z dne 25. XII. 1930 je pod naslovom »Dan in noč« izšel članek, v katerem se obsoja čezurno delo. Med drugimi smo v tem članku omenili tvrdko Ornik, češ, da je pri njej mojster neki Munda, ki da je vpeljal 11urno delo na dan. Sedaj smo prejeli o tem drugo pojasnilo, ki se ne ujema z našimi trditvami, vsled tega jih popravljamo.

Gosp. Munda ni krojaški mojster tvrdke Ornik, niti ni pri njej nameščen. On je popolnoma samostojen krojač, ki zaposluje več pomočnikov. Od Ornika ima v najemu 2 lokala, a razentega daje Ornik njemu v izdelavo razna oblačila. Med tednom izgotovljena oblačila plačuje g. Mundi vsako soboto po komadu. Drugih odnošajev med obema ni. Gosp. Munda se torej drži tako famozno zakona.

Vsakokrat, ko čutite ozeblino, influenco, gripo in vročino, drgnite telo s preparatom ALGA. Vročina popusti, spanec je lahek in zdrav. Čutili boste svežost telesa in duha.

„Adria“
prašek za pecivo „Pekin“

„Adria“
vanilin sladkor

„Pekin“
rumenilo (jajčni nadomestek)

Vporaben za vsak recept!

Premog, drva
najbolj po ceni dobite pri družbi
ILIRIJA
Ljubljana, Dunajska cesta 46, telefon 228

Izdaja konzorcij »Delavca«. Predstavnik Ivan Vuk, Ljubljana. — Urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.